

καὶ φτέταμε στὸ ἵζοχικὸ σπίτι τοῦ Φωτιάδη, χύ-
θηκε δὲ ἐκείνη ἡ νιότη, σὰ φρέσκο ἀνθόνερο, στὸ
χλωστρωμένο κῆπο καὶ στάνθιστόλιστα σαλόνια τοῦ
γιατροῦ καὶ σκόρπισε τέτοιο ἔργα π' ἀνασταινό-
τανε κάθε μαραμένη καρδιά.

Αξέχαστες ώρες ! πού τις γλύκανε κ' ή καλω-
σύνη κ' εὐγένεια τῆς ἀρχόντισσας νοικοκερᾶς πού
είναι ή Φωτιάδηνα.

Έχει υπόρος σ' ένα πλουσιοπάροχο μπουφέ άπαντησα καὶ μερικούς δίκούς μας. Πρώτα πρώτα τὸ Σιάγκο Παπᾶ, μεγαλύτερο ἀδερφό του γαμπροῦ. Γελούσανε καὶ τὰ ροῦχα του καὶ καρκάρωνε μὲ τὸ δίκιο του πώς τέτοιο παλληκάρι σὰν τὸν ἀδερφό του, αὐτὸς μᾶς τὸ κέρδισε στὴν Ἰδέα. Στὸ πλοιό του ή Σιώτης ὁ γιατρός. Χαμογελᾷ μ' ἀγαθὴ πυνηρά πώς ἔχει κι αὐτὸς τὸ δακτυλάκι στὴ δουλειά. Μά . . σούτ ! . . νά ή Φυτίλης ! Κάτι σκέρτεται . . . ἵσως τὴν ὑπόθεση τοῦ ικινούριου δραμάτου ποὺ ἐτομάζει μὲ τίτλο «Χτισμένο στὸν ἄμμο». Ως τόσο, σανα κάτι νά γκρεμνῷ μέσα του Λέσ πώς, ὄμπρος στὸ χαριτωμένο ζευγάρι ποὺ βλέπει' ὄχοις μέσα του κάποια διαμαρτύρηση γιὰ τὸν τίτλο τοῦ δραμάτου καὶ πώς μιὰ ἱστορικὴ φωνή τοῦ κραίνει: «Οχ ! δὲν εἶναι γτισμένο στὸν ἄμμο !

Μὰ ξέφρου πάσι τὸ μάτι μου σὲ μιὰ γωνιά.
Βλέπω τὸ Φωτιάδην μπρός σ' ἐνα παράθυρο. Μία
γυρνά καὶ κοιτάζει τὰ δύο στερνακρίνα παιδιά του
καὶ μιὰ τὸ βλέμμα του πάσι ὅσῳ καὶ λουσμένο σὲ
μιὰν ἀχνούφαντη δροσιά, δρασκελὴ θάλασσας καὶ
βουνά, περνᾷ τὸν αἰσθητὸν κόσμον καὶ βλέπει κατε
μακρινὸν μελλούμενο . . . σὰν κάμποσο μακρινό . . .
Κοιτάζω κ' ἔγιν τὸ ταιριαχτὸ ζευγάρε κι ὅθελα
πάσι· ὁ νοῦς μου τὲ κάποιο μακρινὸν θρίαμβο τῆς
Ίδεας, σὲ κάποιο ταιριαχτὸ ζευγάριμα τοῦ Ελλη-
νικοῦ Νοῦ καὶ τῆς Ἀλήθειας . . .

Πόλη ζωερὸ καὶ διασκεδαστικὸ τὸ γύροιμα μὲ
τὸ βαπτοράκι. "Άλλο βαπτοράκι πάλε ξεχωριστὸ κα-
τέβασε στὴν Πόλη τους νιόνυφους. "Έκεῖ μέννανε
ίσια μὲ σήμερις Τετράδη ποὺ πήραν τὸ τραίνο γιὰ
τὸ Παρίσι, δόπου καὶ θὰ ωσίνουνε.

Xanth., 26[7] 1906.

ΤΑΝΤΑΔΟΣ

Τό δένατο δὲν εύρηκες, μὲν πέταξες τὸ στύμχ
II^ο ὀκλόσπιρο μέσος στὴν τραυνή, οὐά λάμψη τὴν ἡμέρα.
Ἐμεῖς δὲν ἐπροσβάλλαμε τοὺς ὑδατούς τοὺς εἰώνων
Γιατὶ νεκρὸς δὲν εἶν' αὐτὸς μῆτ' ἔμει δολεῖς δ Μίλωνες
Μόνε στὸν κύκλῳ κατοικῶν ποὺ τῆς Μαρκήσας λάμπουν
Τ' ἄγνα ματάκια ποὺ θαρρεῖς ἀκόμα δεονταί σου
Θεία καρδιά νά τιν κρατεῖς καὶ πάλι για δική σου
Λοιπὸν γιά τὴν ἀγάπη της νά μᾶς ἀφήσῃς κλίνε
Γιά νά περάσουμε κ' ἔμεις τὰ ἔρτα σου τὰ θαυμάτες
Κ' εὔγεοτσίτες ἀπὸ σὲ σὲ κατίνηνε θά φέρω,
"Αν ίσως νά σὲ μελετοῦν ἕκεῖ κίτην σ' ἀρέσει."
Τόσο γλυκὸν ἦταν αὐτὴ φωνή καὶ γέρη, τῶν ματιῶν μου
Οσο στὸν ἄλλο Κούσαμε τὸν κόσμο, εἴτε τάτες,
"Ωστε δοσες κι ἀν μου ζάτησες γάρες τὰς ἔλαβες δλες.
Τώρα πού μένει ἀντίκλευρας ἀπ' τὸ κακὸ ποτάμι,
Πιά τὴν κερδιά μου δὲν κινεῖ, γιατὶ ἔτσι δρίζει δ νόκες,
Ποὺ γένυντες σύντας ἔγω ἀπὸ τὸν κόσμο ρυγῆκα.
M' ἐν τούρουν δύος μοὺ λές γυναικά σ' δηδηγάσει
Καὶ σὲ διατάζεις, περιττές σι τόπες κολασθεῖς,
Φτάνεις πώς μὲ παρεκκαλεῖς ἀπ' δηομά της μόνο.
Σύρε λοιπὸν καὶ φρύνετος τοῦτον ἔδω νά ζώσῃς
M' ἔνα σκινάρι: ἄσφυλλο καὶ τὴ μαρρή να νίψῃς
"Ως καὶ κανένα λέρωμα σ' αὐτὴν πια νά μη μείνη,
Πράγα δὲν εἶναι βέβακα μὲ θαυμάσινη δῆη.
Στὸν ὑποταχτικὸ μπροστά για νά φανη τὸν πρώτο,
Ποὺ εἰν' ἀπ' ἔκεινων κατοικιά ποὺ τὸν Περάδεισο ἔχουν.
Τριγύρω τὸ νησάκι ειπὼ στὴν ἀκρη κάτω κάτω
"Εκεὶ ποὺ πάνω του χρυσῷ τῆς διάλεσσας, τὸ κύμα
Σκινάρια γιάζεις στὴν κορφὴ τοῦ μαλακοῦ τοῦ βούρκου.
Δεντροὶ ποὺ νάρχη φύλλωμα ἢ ποὺ κορμὸν νά κάνων
"Άλλο ζώη δὲν σιγκρατεῖ σ' αὐτὸν τὸ μέρος ναδρη,
Τι δὲ λοιπός, στὸ γύρω τοῦ γενναϊκοῦ κωνίτου,

Ο «ΠΟΥΛΩΛΟΓΟΣ»

ΤΟΥ ΚΩΝΤΙΚΑ 701 ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ.

Καθίστις βέβαια θὰ ξέρουν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἄναγκωστες τοῦ «Νομιᾶ» δὲ «ΠΟΥΓΛΟΛΟΓΟΣ» εἰναι περίεργο μεσαιωνικό κείμενο, γραψμένο στὴ δημοτική μας γλώσσα καὶ τυπωμένο γιὰ πρώτη φορά ἀπὸ τη μακαρίτη Ελληνιστὴ Γουλιέλμο Wagner (1). Γιὰ τὸ κείμενο αὐτό ἀρκετὰ καὶ καλλιλόγια βρίσκεται κανεὶς πρόχειρος στὴν Ἰποφία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας τοῦ κ. Κρουμπάχερ, ποὺ ἀναφέρει κι ὅλες σκεδὸν τὶς προηγούμενες ἐργασίες τὶς σκετικές μὲ τὸ κείμενο αὐτό (2).

Ο κ. Κρουμπάχερ κάνοντας λόγο για τὸν Πουλολόγο ἀναφέρει ἀνάμεσον στὰλλα ὅτι περιέχεται καὶ στὸν κάντικα 701 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀθήνας. Μὲ τὴν ὑπόθεσί του αὐτὴ τὴν ἀναφέρετ μὲ μεγάλη καὶ δικαιολογημένη ἐπιφύλαξη, ἀφοῦ δὲ στηρίζεται σὲ τίποτες ἔχλας διδόμενοι παρὰ μόνο στὴ λιγόλογη σημείωση τοῦ μακαρίτη Σακκελίωνα, ποὺ περιγράφοντας τὸν κάντικα 701 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀθήνας ἀναφέρει ὅτι ἔξὸν ἀπὸ τὰλλα κείμενα περιέχεται σὲ δαῦτον καὶ «Λόγος τοῦ Ἰχνηλάτου περὶ τῶν πουλίων (...διὰ στίχων πολιτικῶν ἐν φύλλοις 18), ἔχων καὶ ἀπεικονίσμενα τῶν διεφόρων πτηνῶν, ἀλλὰ βενχυσουργήματα (3)». Μὲ ὁ μακαρίτης ὁ Σακκελίωνας στὸν Κατάλογον τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ελλάδος μὲ τὰ λιγοστὰ λόγια του αὐτὰ δὲ μᾶς ξεδικλύνει μακίδε μετὰ διαφωτίζει βέβαια — καθὼς ἴσως ἦταν χρέος του — ποὺς είναι αὐτὸς ὁ «Λόγος τοῦ Ἰχνηλάτου περὶ τῶν πουλίων». Μὲ καὶ ἡ ἀπλὴ ἀναγραφὴ τοῦ τίτλου τοῦ κειμένου ἦταν ικανὴ νὰ ὀδηγήσῃ τὸν κ. Κρουμπάχερ στὴν ὑπόθεσή του αὐτὴ, ποὺ δὲ στήνηκε καθόλου ἔστοχη, καθὼς βεβαιώθηκε πέρα γιὰ πέρα μὲ τὴν προσεχτι-

1) G. Wagner: *Carmina graeca mediæ aevi.*
Lipsiae 1874, ss. 179 s. c.

2) Κρουμπάχερ: "Ιστορία της Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας. Μετάφραση Γ. Σωτηριδόπ. (Στή Βιβλιοθήκη Μασσαλίας). Τόμ. Γ' 'Εν Αθήναις 1900, σελ. 189 κ. ἐ.

3) Ιοάννου καὶ Ἀλκιβιάδου Σακελίωνος :
Κατίλογος τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης
τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆνα 1892, σελ. 128.

Κατόπι μὴ γυρίσετε στὸ δρόμο τοῦτο πάλι,
Οὐδὲν ποὺ ἀνατέλλει αὐτὸς θὲ νὰ σᾶς δεῖξῃ τώρα
Πῶς στὸ βουνὸ πιὸ εὔκολα ἀπάνω κ' ἀνεβῆτε.
Εἰπόντας τοῦτα ἔχαθηκε : χωρὶς μικρὰ ἐγὼ τότες
Σηκώθηκα κ' ἐρχόμενος σιμὰ στὸν δδηγό μου
Ἐκπήρωσα τα μάτια μου στὸ πρόσωπό του ἀπάνω
Κ' ἔκεινος τότες ἄρχισε. Ἀκλούθα με, παιδὶ μου,
Ιἴσων ἔλα να γυρίσωμε γιατὶ ή πλαγιὰ ἀπὸ δύσε
Βάζω τοι νέλιμε, κατώ μετε τὰς γαμηλίες τὶς ἄκρες.

Βλεποντας που γερνει κατω μεσα στην γηραιη της, απρεσ.
Τα πρωινά τα σύδαιμα την πρώτη νικούσε' η αγύνοια.
Κ' έφευγεν μπρός της βιαστικά κ' ἔξαντοιχ 'γώ τότες
Στα μακρινά, τρεμάμενο της θάλασσας τα πλάτια.
Ἐπειρεπτούσαμε μπροστά μέσ' τὴν πλαγιάν τὴν ἱρηνή.
Σαν ἄνθρωπος ὅπου γυρνᾶ ἀπ' τὸ χαμένο δρόμο
Καὶ λογαριάζει ποὺ ὡς ἐκεῖ περπάτηης τοῦ κάκου.
Οσο ποὺ φτάσημες ὡς ἐκεῖ ὅπου δροσιά και ἥλιος
Μαζί παλεύουν κ' ἡ δροσιά σε σύσκιο μέρος δυτας.

Χωρίς να ξεδιπλύνεται λίγο χριστώνει μόνο.
Τα δυό του χέρια διάλογχτα ή δάσκαλός μου τώρα
Απίθωσε γλυκά γλυκά στη χορταράκι επάνω

Κ' ἔγω ποὺ γωρίζ' ἀπὸ πρίν τὸ τι ἥδελε να κάμη
Τα μάγουλα τοῦ πρόσφερα τα δακρυοδουτηγμένα·
Και τότες μοῦ ζεστέψασε δύο τὸ κρώματος ἐκεῖνο

Ιλιον ἡ καταγωνία τῆς Κόλασης ἔτοι μούχε σκεπάζει.
Καὶ εἰς τὸ ἑρμό φτίσαμε κατόπι περιγέλλει
Π' ἀνθρώπῳ δὲν εἴδε ποτὲ τὸ κύμα του να σκίσῃ.

Καὶ νῦ μπρόστη ἐπειτα ξούσιον καὶ γυρίσῃ.
Καὶ μ' ἔσωσεν αὐτὸς ἐδῶ καθὼς ὁ ἀλλος εἶτε.
Με ὦ θάρκα ! τόσες σάν αὐτὸς τὴν τακτικὴν διντράχια
Πούλα διαλέξει δρομοῖ του βλάστησα ἀμέσως ἄλλο.
Στὸν δέδο τόπο καὶ πεῦ τὸ οἰχεῖ ξερρίζεσσι.

ΠΑΓΛΟΣ ΑΡΤΕΜΗΣ

κατ μελέτη τού χόντικα και μέ την τελειωτική
ζέταξη τού ζωτηριάτου.

Μερικά χρόνια προτύτερος άπό μένα, στὸ 1896, μελέτησε τὸν Ἀθηνιώτικο κώντικα τοῦ Πουλολόγου — ὃ, γιὰ νὰ εἰπῶ οὐλίτερα καὶ σωστότερα, ἔριξε βλέμματα σὲ δαῦτον — ὁ κ. N. X. Ἀποστολίδης, ὁ καθηγητὴς τῆς Ἑρμολογίας στὸ Ἐθνικὸ μης Πανεπιστήμιο. Ὁ κ. Ἀποστολίδης στὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Παρασσοῦ (1), κ. ἐπειτὴ καὶ σὲ ἔχωριστὸ τεῦχος, ξανκτύπωσε σύνοντα μὲ τὴν ἔκδοση τοῦ Wagner τὸ κείμενο τοῦ Πουλολόγου καὶ προσπάθησε νὲ καθερίσῃ μὲ τὰ ἐπιστημονικὰ τους ὄντατα τὰ διάφορα παιδιά, ποὺ ἀνχθέρουνται σὲ δαῦτον. Σ-τὴν ἀρχὴ τῆς μελέτης τοῦ — ποὺ ἀληθινὲς σὲ πολλὲ σημεῖα είνει: πολύτεμη — σὲ μιὰ μακρηὰ ὑποσημείωση μᾶς λέει: τάκολυθα λόγια ποὺ σκετίζουνται μὲ τὸ δικό μης ζήτημα:

«Η έργασία αυτη [είπιε την επομένη ώρα] καθορισμός των είναι τώρα «Πουλούργῳ» άνωφερομένων πτηνών; συνεπελέσθη κατά Μάρτιον του 1895 έπι τη βάση του ύποτο Wagner δημοσιευθέντος «Πουλούργου», έδρασμα δ' ή τύπωσις ένεκα της 'Επετηρίδος του Παναπειρίου. Αρξαμένης θμιώς της τυπώσεως, έγένετο μοι γνωστὸν ύποτο τοῦ φίλου . . . κ. Ν. Γ. Πολίτου, δτι καὶ εἰν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ ύπάρχει χειρογράφον τι τοῦ Πουλούργου. Τοῦ χειρογράφου τούτου εἴπευσα νὰ λάθω γνῶσιν, ἔχουσα δὲ τὴν αὐτὴν ὥς ἐξῆς τοῦτο ἐπιγράφεται «Ἄργος τοῦ Ἰχνηλάτου περὶ τῶν πουλίων». δὲν είναι ἀντίγραφον τοῦ Πουλούργου, ἀλλ' ἀκριβῶς εἰπεῖν προσπάθεια πρὸς καθορισμὸν τῶν εἰνείναι άνωφερομένων πτηνῶν, δι' εἰκόναν, καὶ διὸ τοῦτο είναι συτομώτερον εἰκόνου περιοριζόμενον μήνιν εἰς ὅλην της στήχους, κυρίως τοὺς περιλαμβάνοντας τοὺς γαρακτηράς τῶν πτηνῶν. Αἱ εἰκόνες, εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν, δτι είναι ἄτεχνοι, ἐκτὸς δὲ τοῦ Ταῦ, τοῦ Ἀλέκτορος, τῆς Γλαυκὸς καὶ τῆς Νυκτερόδος, ἀπόκατα αἱ λοιποὶ θμοιαζόμενοι πρὸς ἀλλήλας καὶ ἐκ τούτων οὐδεὶς διωρίζεται νὰ κατανοήσωμεν τὴν άνωφερομένα πτηνά.

Περιέχει ὅμως περαιτέρα γέγονα τινάς γραφής, δι' ὣν
ὑποθέσεις τινές ἡμῶν διασαρφνίζονται, ἀποδεικνύ-
μεναι ἀληθέσταται. α') ἀντὶ Ταυκνέας ἔχει, Κυκνέας
καὶ οὕτως ἡ ὑπόθεση, ἣν ἐν τῇ ὑποσημειώσει τοῦ
στίχου 57 διετυπώσαμεν, θεωροῦται, ὑπόθεσις δια-
τυπωθεῖσα ἄλλως τε καὶ ὥπερ W. Thompson ἐν
τῷ Clossary of Greek Birds σ. 104. 6') δι-
στίχο; 160 «καὶ τὸ ποντίκινον ἰδεῖσθαι ὑβρίζειν τὸ περ-
δίκινον» ἔχει οὕτω· καὶ ή τυπερίδα ἰδεῖσθαι ὑβρίζειν
τὸ περδίκινον· ἐκ τούτου ἀποδεικνύεται: ἀληθές δι', τι
ἐν τῇ ὑποσημειώσει τοῦ αὐτοῦ στίχου ἴσχυρίσθημεν
λέγοντες δι': δι' ὁ ἀντιγραφεὺς ἀντὶ ποντίκινον ἐπρεπε νό-
γράψῃ, ποντίκινον καὶ τότε ἀναγκαῖος θάξ ἔνοειτο ἡ-
μεράσσει.

Μόνον μίκην τῶν παραλλαγῶν αὐτοῦ δὲν δυνά-
μεθα νὰ παραδεχθῶμεν. Τὸν καρκαντινὸν (στίχ. 214:
μετέλλαξεν εἰς καρκανέζην καὶ καρκανέζαν, *Corvus*.
pica L. 'Αλλ' αἴστη οὖτ' ἐδώδιμος, οὔτε ἀποδο-
σφόδυλος εἶναι, οὔτε γρυζοφορεμένη, οὔτε τὴν κεφα-
λὴν ἔχει ψιλήν, οὔτε σαρκία ἰρυθρὰ ἐπὶ ταύτης. Φέ-
ρει ὡς ἡ τῆς Μελεαγρίδος, ηττις εἰνκι ο καρκαντίζε-
τοῦ Πουλούριου χναμφιεῖστως.

Κατὰ τὰ λοιπὰ τὸ ποίησα τοῦ Ἰχνηλάτου οὐδὲν περιέχει, ὅπερ νὰ ἀναγκάζῃ ἡμᾶς νὰ μεταβάλωμεν γνώμην τινὰ ἐπὶ τῶν καθοριζούμενων διαιτῆς ἔργωντας.

¹⁾ "Ετος Α', Αθηνα 1896, σελ. 110—137.

2) Ν. Χ. Ἀποστολίδης: Ἐπιστημονικὸς καθορισμὸς τῶν ἐν τῷ Ἀπευλόργῳ ἀναφερομένων πτηνῶν (Ἀπόστασμα ἀξ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ) Ἀθῆναι 1896.

ταῦτης πτηνῶν» — Καὶ τὰ λίγα αὐτὰ λόγια, που ἀκέ-
ρια ἔστηκάν σου με εἰδῶ, εἶναι τὰ μόνα που δημοσι-
ευτήκανε γιά τὸν Πουλερόχο τοῦ Ἀθηνιώτικου κών-
τικα, — μά καὶ τὰ λίγα αὐτὰ, καθίν τι παρακάτω
πλειτύτερα κι ἀναλυτικά λέμε, δὲν εἶναι πέρα γιά
πέρα στοχαστικά καὶ καλοστοκούμενα.

Έγινε γιατί πρώτη φορά μελέτησα τὸν κάντικα
701 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀθήνας κατά
. τὸ ἔτος 1899. Τὸν Πουλολόγο ἔσπειχωσα καὶ ἀντέ-
βαλα στὰ 1901. Ξανὰ τὸν ἀκόλουθο χρόνο ἔκανα
πάλι δεύτερη ἀντίθεσή καὶ τέλος στὰ 1905 ὑπό-
βαλα στὸν τρίτο διαγωνισμὸν τῆς Γ΄ λαοσοσικῆς Ἑπα-
ρείας, μαζὶ μὲ πολλὰ ἄλλα μεσαιωνικά δημοτικά
κείμενα, καὶ τὴν Ἀθηνιώτικην ποὺ λέμε παραλλαγὴ
τοῦ Πουλολόγου μὲ σύντομα φιλολογικὰ προλε-
γόμενα. Ἡ συλλογὴ μου ἔκεινη τῶν μεσαιω-
νικῶν δημοτικῶν κείμενων ἀξιώθηκε νὰ βραβευτῇ,
καὶ γὰρ πολυπαίνεθῇ ἀπὸ τὸν εἰσιγράφη κ. Παῦ-
λο Καρολίδη, στὸ διαγωνισμὸν ποὺ εἶπαμε καὶ
τώρα εἶνα: ὅλακαιρη ἐτοιμη γιὰ τύπωμα. Στὸν πρό-
λογο τῆς ἔκδοσής μου, ποὺ θέγγη τίτλο *Carmina
vulgaria graeca medii aevi e variis codi-
cibus edita* καὶ ποὺ θὰ γίνη καθίσις ἐλπίζω πολὺ¹
γλήγορα, θὰ μιλήσω διαπλατα γιὰ τὸν Πουλολόγο
καὶ θὰ ζετάσω ἀπὸ πολλὲς ἐποψίες τὸ σπουδαιότατο
αὐτὸ κείμενο τῆς μεσαιωνικῆς μας φιλολογίας ἐνα-
φέροντας ὅλη τὴ σκετικὰ Βιβλιογραφία καὶ ρενιά-
ζοντας καθὼς πρέπει τὰ διάφορα χειρόγραφά του
κ' ἐξηγῶντας λέξες δυσνόητες καὶ ληγμονημένες,
ποὺ ἀναφέρονται σὲ διῆτο. Τώρα σύντομα καὶ πετα-
χτὰ θὰ μιλήσω μόνο γιὰ τὴν παραλλαγὴ τοῦ Ἀθη-
νιώτικα κώντικα σκετιζοντας αὐτὴ μὲ τὴν ἔκδοση
τοῦ Wagner. Ο κύριος σκοπός μου εἶναι νὰ μα-
θευτῇ ἡ ἀξία τῆς Ἀθηνιώτικης παραλλαγῆς καὶ ἀπὸ
τέλλο μέρος σκοπός μου εἶναι νὰ διαρθώσω μερικὰ
χειρογράφα λόγια ποὺ λαζαχε νὰ γράψω γι' αὐτὴ ἡ κ.
Ἀποστολίδης. Σύνωρα θὰ δώκω στοὺς ἀναγνώστες
τοῦ «Νουμᾶ» καὶ στοὺς διάφορους ἐπιστήμονες ποὺ
καταγινούνται στὴ μεσαιωνικὴ τῆς Ρωμιοσύνης φι-
λολογία καὶ μερικὰ κομμάτια ἀπ' αὐτὴ γιὰ δείγμα
τῆς γλώσσας καὶ τῆς παραδόσεις τοῦ κειμένου.

Προτοῦ ὅμως μιλήσουμε γι' αὐτὸ τὸ ἔδιοτὸ κείμενο, τῆς Ἀθηνιώτικης παραλλαγῆς ἀνάγκη νὰ εἰποῦμε θέλγα λόγια γιὰ τὸ χειρόγραφό της. Ο κώντικας 701 τῆς Ἐθνικιᾶς μας Βιβλιοθήκης — ποὺ γιὰ δεῦτον ἀλλάζεται σκοπεύω νὰ γράψω πολλὰ καὶ ἐνδιαφέροντα — εἶναι:

έξιος πολλής προσοχῆς (1). Τὸ μάκρος του εἶναι 0,15 καὶ τὸ πλάτος του 0,10. "Εχει: φύλλα 257 καὶ περίεχε: τὸ περισσότερο μέρος διάφορες ἀκολουθίες, τροπάρια, τὰ θιάμελα ἀπὸ τὸ Τοιφρί καὶ τὸ Πεντηκοστάρι κλ. κλ., καθὼς καὶ τὸ συναξάρι του νεομάρτυρα Μιχαὴλ, ποὺ μαρτύρησε στὴ Θεσσαλονίκη στὰ 1543 (2). Εἴδον ἀπὸ τὸν Πουλολόγο περίεχε καὶ τὸ Ηερὶ Σερπεῖς δημοτικὸ μεσκιωνικὸ πινήκα, αὐτὸ ποὺ τύπωσε ὁ Σάθας (3) κι ἔπειτα ὁ W a g n e r (4). Ἀπὸ μερικὰ διδόμενα, ποὺ δὲν εἶναι ἐδῶ τὸ κατακλητὸ μέρος νὰ ἔκθέσω, ὁ κώντικας—καθὼς πιστεύω—γράφηκε ἀπὸ κάποιον μητροπολίτη Θεσσαλονίκης ἀπένου-κάτου στὰ 1567. Ἡ χρονολογία αὐτῆ μᾶς εἶναι χρήσιμη καὶ γιὰ τὸ κύριο ζήτημά μας. Ὁ Πουλολόγος πιάνει τὰ φύλλα του κώντικα 217α — 234x κι εἶναι γραμμένος ὅχι κατὰ στίχους, συγχρότ., ἀλλὰ καταλογίδην καθὼς λέμε μὲ δρῦ παραμένο ἀπὸ τὴν καθαρεύουσκ, δηλαδὴ κατὰ σειρά, γωρίς νὰ δικρίνονται ἀλλιώτικα οἱ στίχοι, παρὰ μονάχα μὲ μιὰ μικρὴ τελεία, πολλές φορὲς σπαρειωμένη μὲ κόκκινο μελάνι. Ἔστωντας ὁ βιβλιογράφος νὰ ἔταν λόγιος ἥνθρωπος ὁ κώντικας εἶναι μὲ προσοχὴ καὶ μὲ τάξη γραμμένος καὶ μιλῶντας γιὰ τὰ δημοτικὰ κείμενα ποὺ περιέχει πρέπει νὰ τὸ δικτυαλήσω ἵτις τῷρα δὲν ἔγω ιδεῖ κώντικα μὲ δημοτικὲς ὕλη νίναι γραμμένος τόσο καλά καὶ μὲ τόσα λίγα λαθία θσα ὁ λεγαμένος. Τὸ κείμενο του Πουλολόγου συγχρ. κοβεταὶ γιὰ νὰ ζωγραφίσῃ, ιστορήσῃ καθὼς λέγανε οἱ Βιζαντίνοι πατέρες μας, γιὰ νὰ ζωγραφίσῃ ὁ βιβλιογράφος διάφορα ποιλιά ποὺ ἀναφέρει τὸ ποίημα. Καθὼς κι ὁ Σακκελίωνας κι ὁ κ. Ἀποστολίδης γράψανε· τὰ στοργάματα δύτα τῶν πουλιών εἶναι «βαναυσουργήματα καὶ «ἄτεργα». «Οπως κι ἡνὶ εἶναι πανομοιότυπα τῶν στοργόμάτων ὥρισμένα θὰ δημοσιέψω στὴν ἔκδοσή μου του Πουλολόγου». Εκεῖ πλιὰ θὰ ιδοῦνε οἱ περιεργοὶ πῶς τὰ βαναυσουργήματα αὐτὰ μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν καὶ πολύτιμα, ὅπως ὥρισμένα πολύτιμα χωρίς καμιὰ δυσκολία διαλατῶ ἀπὸ τώρα κάποια παρ-

1) Περιγραφή του κώντικα από τον Ἰωάννη και
Ἀλκιδίᾳ πολιτείαν. — ὅπου σημειώσαμε πιο πάντα
νου — δὲν είναι σύτε τέλεια αὐτές σωστά πέρα γιὰ πέσα.

2) Σύγχρινη Νίκου 'Α. Βέν: «Νέαι μαρτυρίαι περὶ τοῦ θανάτου Γρηγορίου τοῦ Ιεζουϊστοῦ. Στήν· 'Αθηνῶν' (1886). - 10.

Tép. IH', (1906) σ.40

4) *Carmina graeca medij aevi*, s. 203—220.

σταση δικέφαλου ἀποῦ. τοῦ περιέχεται ὅλος ἕκατην
στὸν κώντικα. Ὄπως κι ἐν εἰναῖς πρέπει νὰ σημειω-
θῇ, ὅτι ὁ κώντικας τῆς Ἐθνικῆς μας Βιβλιοθήκης
είναι ὁ μόνος γνωστὸς που περιέχει τὸ κείμενο τοῦ
Πουλούδηγου μὲ ζουγαριές τῶν πουλιών.

‘Η Ἀθηνιώτικη παραλλαγὴ τοῦ Πουλολόγου ἔχει ὅλους-ὅλους 499 στίχους, ἐνῶ ἡ παραλλαγὴ τοῦ κ. Theol. 244 (1) τῆς Αὐτοκράτορικις Βιβλιοθήκης τῆς Βιέννας, αὐτὴ δηλαδὴ ποὺ τύπωσε ὁ Wagner, ἔχει τὸ ὅλον 650 στίχους. Ἄλλα γιὰ ἓνα ποίημα ἀπὸ 499 στίχους δὲν ἔτοι βίβαια διόλου πρέπει νὰ γράψῃ ἡ κ. ‘Αποστολίδης ὅτι περιορίζεται «μόνον εἰς δίλιγους στίχους». Επίσης δὲ λέει σωστά ἡ καρδιας καθηγητῆς στημειώνοντας ὅτι δὲ «Δόγος τοῦ Ἰχνηλάτου περὶ τῶν πουλίων» τοῦ Ἀθηνιώτικου κώντικα «δὲν εἶναι ἀντίγραφον τοῦ Πουλολόγου, ἀλλ᾽ ἀναριθμὸς εἰπεῖν προσπάθεια πρὸς καθορισμὸν τῶν ἐν ἐκείνῳ ἀναφερομένων πτηνῶν δι᾽ εἰκόνων καὶ διὰ τοῦτο εἶναι συντομώτερον ἐκείνου περιοριζόμενον μόνον εἰς δίλιγους στίχους κυρίως τοὺς περιλαμβάνοντας τοὺς χαρακτῆρας τῶν πτηνῶν» Τίποτες ἀπὸ κύτα. ‘Η μόνη ἀλήθεια εἶναι ὅτι δὲ «Δόγος τοῦ Ἰχνηλάτου περὶ τῶν πουλίων» δὲν εἶναι ἀπαραλλαγῶν ἀντίγραφος τοῦ Πουλολόγου τοῦ κώντικα τῆς Βιέννας, ἀλλ᾽ εἶναι, καθὼς πολλὲς φορὲς ὡς τώρα εἴπαμε, παραλλαγὴ, ποὺ ὅμως σὲ πολλα-πολλὰ μέρη συμπίέφτει· καὶ ταυτίζεται μὲ τὴν παραλλαγὴ τὴν τυπωμένην ἀπὸ τὸ Wagner. ‘Απὸ τὸν Ἀθηνιώτικο κιόλας κώντικα πολλὰ ἀκατανόητα καὶ λαθικόμενα τῆς ἱδοσης τοῦ Wagner μὲ μεγάλη εύκολια τὰ καταλαβαίνουμες καὶ μποροῦμε νὰ τέποιαταστήσουμε. Γιατὶ καθὼς εἴπαμε καὶ παραπάνου ὁ βιβλιογράφος τοῦ Ἀθηνιώτικου κώντικα ἡταν λόγιος καὶ προσεχτικός, ὥστε τὸ κείμενο τῆς παραλλαγῆς του μᾶς τὸ παραδώνε σὲ πολὺ καλή κατάσταση, ἵνω ὁ βιβλιογράφος τοῦ κώντικα τῆς Βιέννας «ἥτο καὶ κανογοφάφος καὶ πάντη ἀμαδής (2)».

Αμέσως θὰ προσπαθήσουμε νὰ σκετίσουμε τὶς δύο παραλλαγὲς, τὴν Βιεννέζικην, ποὺ τύπωσε ὁ Wagner καὶ τὴν Ἀθηνιώτικην, ποὺ θὰ δημοσιεψώ ἐγω, δείχνοντας τὶς χαριστερὲς διαφορές. Δίνουμε λοιπὸν

1) Ο άριθμός 244 είναι τού κατέλογου τοῦ Nessel, ἐνῷ στὸν κατέλογο τοῦ Lambrecht ἡ κάντικας ποὺ λέει πρωτόπανου έξι γούμερο 297.

2) Κονσταντίνος Ν. Σάθας στη Praefatio του Wagner : *Carmina graeca medii aevi* σ. XIII.

τάσσουμε σύκα καὶ θά φιλέψουμε κιδίλας καὶ κανένχ
φίλο. Μὰ γέλαστήκαμε. Τὰ σύκα δὲ δέσσανε. «Η
μάννα μου κατσούφιασε καὶ τέβαλε μὲ τὴ συκιά.
Έγω βρήκα λόγιους νὰ τηνὲ δικαιολογήσω. «Θὰ
κάμη τοῦ χρόνου, τῆς εἰπα, μὴν κάνης ἔτοι τί νὰ
σοῦ κάνῃ ἡ κακομείρα στὴ θέση ποὺ βρίσκεται..»
Μὰ κείνη, τίποτες δὲν ἥθελε γάχούση κ' ἔβριζε τὴ
συκιά κ' ἐπαινούσε στὸ πεῖσμα μου τὶς πρασινάδες
της ποὺ είχε στὸν κέπο.

Ἔρθε τὸ χινόπωρο καὶ ἡ συκιά μας ἀρχίνησε να γυμνώνεται. Τὰ φύλλα της κιτρινοσμένα πέρτανε ἔνα ἔνα κι ὁ σέρας τὰς σάρωνε μὲ δρυῆ, τὰ στριφύργοις καὶ τέρριχνε κάτω στὴ θάλασσα σὲ ναυάγια. Ἀποκείνανε μόνο τὰ κλωνάρια καὶ οἱ ρίζες. Ἐπειτα ἦρθε ὁ χειμώνας. Ολες οι μπόρες καὶ τὰ ξεροβόρια καὶ οἱ χιονιάδες περάσανε ἀπὸ πάνω της ἀλύπητα. Τὰ κλαδιά της σὲν τὰδερνε ὁ σέρας ἀλλοτε χτυπούσανε ἀπάνω στὸν τοίχο καὶ ἀλλοτε γέρνανε τὶς κορφές τους ὡς γάιω στὶς πλάκες.

Ἐφτασε ἡ χνοῖξη. Ή συκιά μές είχε γιαριστεί
βλαστάρια και φύλλα. Φουντωτή φουντωτή σμοιαζε
σε νυφύλα· ή μάννα μου βλέποντας τὴν προθυμία
της τὴν ἐρτυνε· «φτοῦ σου να μή βασκαθῆς» φέτο
δὲ γλυτώνει θά φέμε σύκη, ἔλεγε χαρούμενη.

**ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ
ΤΟΥ ΔΙΛΙΝΟΥ**

(Από τὸ βιβλίο τοῦ Κώστα Παρούση)

ΑΙΧΩΣ ΚΑΡΗΟ

Στὸ κατονόριστὸν ποὺ κανθαλίσαιε βρήκαμε καὶ μία συκιά.

— Κοτάξε, μου είπε η μάνα μου ότι χαρά,
μια συκιά· τι καλά· θα τρώμε και σύκα.

Περέργη αὐτὴ ἡ συκιά. Δὲν εἴτανε στὴν αὐλὴ
ἢ στὸν κῆπο ὅπως μποροῦσε νὰ ἴπθεται κανεὶς, μὰ
ἀπάνω στὸ δῶμα. Πώς φύτρωσε κεῖ, θάμα· τὸ δῶμα
εἴτανε στρωμένο μὲ πλάκες κ' ἡ συκιά μᾶς φύτρωνε
σύρριζα στὸν τοῖχο κ' οἱ ρίζες της βγαίνουσε κατω
ἀπὸ τὶς πλάκες τὶς μαρμάρινες. Πώς μπόρεσε νὰ ζή-
σῃ κεῖ χωρὶς γερὸ, χωρὶς χῶμα; Φαίνεται πώς κάτια

ἀπὸ τὸ δῶμα θὲ εἴτανε γις κι ἀπὸ κεῖ θᾶπαιρνε τὴν τροφή της· τέλος πάντων εἴτανε κάτι περίεργο τὸ κορμί της ὃς· πολὺ χοντρό, κι ἀψηλή, τὸ πολὺ δύσ μέτρα. Κοντούλα και φουντωτή φαινότανε γιο μάτη ζωή. Τὰ φύλλα της μεγάλα και καταπέρασιν δείχνανε τὴν ἀκμήν της· ἡ μοναξία της κ' ἡ ἐξορία της ἀπάνω στὸ δῶμα φαίνεται πιὸς δὲν τηνε πείραζε, ίσως και τηνε φχαριστοῦσε κιόλας. Ή ζωή της είτανε μυστήριο. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τὸ δέντρο αὐτὸ μοῦ κίνησε τὴ συμπάθεια και μιὰ φιλία μυστικὴ δέθηκε μεταξύ μας. «Πόσοι ἀθρώποι, ελεγα μὲ τὸ νοῦ μου, δὲ ζούνε σὰν κι αὐτὴ τὴ συκιά. Ἀπομονωμένοι, οργύμενοι· σὲ κάποια γωνιά, κι ώς τόσο δὲν ἀπελπίζουνται, μά κρατιοῦνται στὴ ζωή μὲ τὰ δόντια.» Στὸν κῆπο μας εἰχαμε λογιω λογιω δένδρο και λούλουδα. Κανένας δὲν ἀγαποῦσα σὰν τὴ συκιά. Η μικρούλα μου, ἡ παραπονεμένη μου. Κενα είχανε κάθε περιποίηση, χῆμα ἄφρατο, ἀέρα καθαρό, νεράκι δροσερό· ἡ συκιά μου τίποτις δὲν μποροῦσε νάχῃ στὴ θέση ποὺ βρέθηκε. Ζοῦσε δριώς σὰν ζθρωπος ποὺ ζῇ μὲ τὰ χέρια του χωρίς καρμιὰ βούθεια, μά ἔγει τὴν ἀπόφαση νὰ ζήσῃ.

Ἡ μάννα μου περίμενε νέφη σύκα κι ἀλήθεια γιομάτη είτανε. Είχαμε τὴν ἐλπίδα πώς θὰ χορ-

τὰ διαχράμματα καὶ τῶν δύο ἀστεῖ νόναι εὐκολώτερη ἡ σύγκριση.

Διάγραμμα «Πουλούδογου» τοῦ 'Αθηνιώτικου κώντικα (ΤΘ 1 τῆς 'Εθνικῆς Βιβλιοθήκης).

1 Πρόλογος	στίχ. 1 — 7
2 Λόγος Πελαργοῦ πρὸς κύκνο	9 — 13
3 » Κύκνου πρὸς πελαργό	» 15 — 31
4 » Καπηκάνου πρὸς ώτίδη	» 33 — 44
5 » Ότιδας πρὸς καπηκάνο	» 46 — 58
6 » Κυκνέα πρὸς γέρανο	» 61 — 68
7 » Γέρανου πρὸς κυκνέα	» 70 — 93
8 » Γλάρου πρὸς χηνάρι	» 97 — 102
9 » Χήνας πρὸς γλάρο	» 104 — 119
10 » Εφιας πρὸς παύνι	» 122 — 130
11 » Παωνιοῦ πρὸς ὄφια	» 132 — 157
12 » Νυκτερίδας πρὸς περδίκη	» 160 — 168
13 » Πέρθικας πρὸς νυκτερίδα	» 169 — 203
14 » Καρκαζῆ πρὸς ὄρνιθη	» 206 — 210
15 » Ορνιθίου πρὸς καρκαζῆ	» 211 — 220
16 » Παραγιαλίτη πρὸς παραγιαλίτην	» 222 — 237
17 » ἀφασικοῦ πρὸς παραγιαλίτην	» 239 — 269
18 Ντροπὴ καὶ τιμωρία πασαγιαλίτην	» 270 — 276
19 Λόγος πασιγοῦ πρὸς κίσσα	» 278 — 279
20 » Κίσσας πρὸς πασιγοῦ	» 281 — 314
21 » Ασύπη πρὸς γεράκι	» 317 — 323
22 » Γέρακα πρὸς λούπην	» 325 — 336
23 » Κουκουβᾶς πρὸς ὄρτικη	» 339 — 347
24 » Ορτυκιοῦ πρὸς κουκουβᾶντα	» 349 — 364
25 » Κόρακα πρὸς περιστέρα	» 367 — 373
26 » Περιστέρας πρὸς κόρακα	» 375 — 384
27 » Πάππιας πρὸς σμυρίδης	» 393 — 398
28 » Σμυρίδου πρὸς πάππια	» 402 — 415
29 » δεύτερος πάππιας πρὸς σμυρίδιο	» 416 — 423
30 » Επανος τῆς πάππιας; ἀπὸ τὸ σκορδιαλὸ καὶ λόγος τοῦ σκορδικλοῦ πρὸς τὸ πλήθος τῶν ὄρνεων	» 426 — 449
31 Τὸ πλήθος τῶν ὄρνεων κανεὶς βασιλιὰ τὸν σκορδιαλὸ	» 450 — 463
32 Ο σέιτος θυμῶνει καὶ σύγριεις	» 464 — 466
33 Λόγος τοῦ γέρακα πρὸς τὸν ἄετό	» 468 — 476
34 Λόγος μιλαδελφου, πετρί-	

Μὲ ποὺς νὰ μᾶς τοῦλεγε. Τὰ σῦνα πάλε δὲ δέσσε. 'Η δύναμι τοῦ δέντρου οὐκ ἔκει μάνο ἔρτανε. Πάρα πέρα δὲν μποροῦσε νὰ προχωρέσῃ. Ή μάννα μου πάλε δὲ μαζεύεται.

— Νὰ τηνὲ κιφουρμε νὰ περι νὰ χαθῆ τὶ τηνὲ θέλουμε; 'Αδικα μᾶς πιάνει τὸν τόπο, φώναζε.

Καὶ μένα μὲ λύπησε κατάκαρδα αὐτό δὲν εἶταιε γιὰ τὰ σῦνα, μά τιθελα νὰ ιδῶ ικανοποιημένη τὴν υπόληψη τῆς συκιάς μου τῷρα μὲ τὸ δίκιο τῆς ῥάννας μου μποροῦσε νὰ τῆς φέλλη ὅ,τι τιθελε. Κοιταζε μὲ πόνο τὸ διτυχὸ δέντρο. Μοῦ φέντημε πὼς κι αὐτὸ πονοῦσε καὶ πὼς νὰ πούλεγε «ἄχ μη μὲ μαλώνης τὶ νὰ οσῦ κάνων θέλω μὲ δὲν μπορῶ». Ακκούμπησα τὸ χέρι μου ἀπάνω τῆς. Εννοιώσα μὲν ἀνεπεργίλλε. Η ματέρα μου πίμενε πάντα νὰ τηνὲ κόψουμε.

— Όχι, τῆς είπα, αὐτὸ δὲθά γίνη εἶναι ἀδικο· ἐπὶ τέλους δὲ μᾶς κάνει καὶ κανένα μακό· ὃς περιμένοντες μπορεῖ νὰ γίνη καλό.

Παρίμενα μὲ ἀκρανία νὰ δῶ τὶ θέλει τὸν ἔρχομενο χόνον. Τηνὲ κλαδεῖμα γιὰ νὰ δυναμώση, τῆς ἔκονα μάλιστα γιατρικὴ καὶ μετρούσε πιὰ τὰ τήματάς. Μὰ αὐτὶ γιὰ καθάλτερο γίρνει στὸ χερότερο. Τὸ κλαδεῖμα σὲ νὰ τὴν ἔσλεγε ἀρρέστησε καὶ ὅλε τὰ τὰ

την., ξιφτεριοῦ πρὸς τὸν ἄετό	» 479 — 483
35 Πόλεμος τῶν φύνεων ἀναμεταξὺ τοὺς καὶ διασκορπισμός τοὺς	» 484 — 499

Διάγραμμα τοῦ «Πουλούδογου» τοῦ Βιεννέζικου κώντικα (Λίτοραφοφοικιά Βιβλιοθήκη Theol. 244 Nessel).

— "Εκδοση (i. Wagner.

1 Πρόλογος	στίχ. 1 — 5
2 Λόγος πελαργοῦ πρὸς κύκνο	» 7 — 11
3 » Κύκνου πρὸς πελαργό	» 13 — 28
4 » Καπηκάνου πρὸς ώτίδη	» 31 — 39
5 » Ότιδας πρὸς καπηκάνον	» 41 — 55
6 » Τζυκνέα πρὸς γέρανο	» 58 — 68
7 » Γέρανου πρὸς τζυκνέα	» 70 — 95
8 » Γλάρου πρὸς χηνάρι	» 98 — 106
9 » Χήνας πρὸς γλάρο	» 108 — 125
10 » Εφιας πρὸς παύνι	» 128 — 131
11 » παωνιοῦ πρὸς ὄφιαν	» 133 — 158
12 » Πουτικιοῦ πρὸς περδίκη	» 161 — 169
13 » Πέρδικας πρὸς πουτίκη	» 171 — 211
14 » Καρκανταπά πρὸς ὄρνιθη	» 215 — 225
15 » Ορνιθίου πρὸς καρκανταπά	» 228 — 261
16 » Παραγιαλίτου πρὸς ὄφιαν	» 266 — 278
17 » Αρασικιοῦ πρὸς παραγιαλίτην	» 280 — 308
18 Ντροπὴ καὶ τιμωρία παραγιαλίτη	» 309 — 314
19 Λόγος Πασιδόνας πρὸς κίσσα	» 317 — 319
20 » Κίσσας πρὸς πασιδόνα	» 321 — 355
21 » Λεύπου πρὸς γεράκι	» 358 — 365
22 » Γερακιοῦ πρὸς λούπο	» 367 — 403
23 » Κορώνης πρὸς τρυγόνι	» 406 — 413
24 » Τρυγωνοῦ πρὸς κορώνη	» 415 — 454
25 » Κουκουβάγιας πρὸς ὄρτικη	» 461 — 468
26 » Ορτυκιοῦ πρὸς κουκουβάγια	» 470 — 501
27 » Κόρακα πρὸς περιστέρη	» 504 — 515
28 » Περιστέρας πρὸς κόρακα	» 518 — 578
29 » Μπούφου πρὸς κίλα	» 585 — 603
30 » Κίλας πρὸς μπούφο	» 604 — 633
31 » ἄετοῦ πρὸς τὸ πλήθος τῶν ὄρνεων	» 636 — 645
32 » Ήσυχία τῶν πουλιών καὶ ματέραλογος	» 646 — 650

Ω; τὸ τέλος τοῦ λόγου τοῦ λούπη πρὸς τὸ γεράνιο διὰ παραλλαγῆς εἶναι παράλληλες. 'Η μόνη διαφορὰ εἶναι ὅτι στὴν 'Αθηνιώτικη παραλλαγὴ πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε κακού χαττα, γιατὶ σ' αὐτὴ λείπουν τὰντίστοιχα πρὸς τὸ στίχον 220 — 251 τῆς Βιεννέζικης παραλλαγῆς, αὐτοὶ δηλαδὴ ποὺ περιέχουν τὸ μισὸ ἀπὸ τὸ λόγο τοῦ καρκαντοῦ πρὸς τὸν διορθισμόν πρὸς τὸν καρκαντοῦ. Τὸ χασμά εἶναι φανερό, φανερώτατο ἐπὸ τὴν ἔνοιαν στὸν κώντικα ἔμως προχωροῦν οἱ στίχοι γωρίς κανένα σημεῖο ὅτι ὑπάρχει χαττα. Φαίνεται πὼς ἐ βιβλιογράφος ἐπήδηξε καμπικὰ σελίδα σὲν ξεσκιῶνε, ἢ, τὸ πιθανότερο, πὼς στὸ πρωτότυπό του, τὰντιβόλαιον. Ἐλειπε κανένα φύλλο καὶ τὴν ἔλλειψην αὐτὴ δὲν τὸ δοκήθηκε ἀπόνου στὴν ψήφη τοῦ γραψιμάτου.

'Απὸ τὸ λόγο τοῦ γερακιοῦ πρὸς τὸ λούπη ἀρχίζουν οἱ μηχανῆς διαφοροῦς μεταξὺ τῶν δύο παραλλαγῶν. Καὶ πρῶτα-πρῶτα κατέτοις δὲ λόγος στὴν 'Αθηνιώτικη παραλλαγὴ εἶναι σύντομος καὶ δὲν ἀναφέρεται ποτὲ γέλαγιά τηνά περιχρήσιμα τοῦ Θεοῦ καὶ στὸν αἴγιον Γεώργιον. 'Επειτα στὴν 'Αθηνιώτικη παραλλαγὴ λείπουν τελειωτικά οἱ λόγοι τῆς κορώνης καὶ τοῦ τρυγωνοῦ πρὸς τὸν διορθισμόν πρὸς τὸν κόρακα εἶναι πολὺ συντομώτεροι. Στὸ λόγο κιόλας τῆς περιστερᾶς λείπουν οἱ στίχοι ἔκεινοι τῆς Βιεννέζικης παραλλαγῆς (528 καὶ 531) ποὺ ἀναφέρουν μαγνήτη καὶ [μ/πούσουλα] [= μαγνητικά βελόνα] καὶ εἶναι γράμμιοι γιὰ τὸ διορθισμό τοῦ χρόνου ποὺ γράφονται στὸ Πουλόδογο.

'Ολωσδιόλου διαφορούτικό — κακθώς φαίνεται καὶ ἀπὸ τὰ παραπόνου διαγράμματα — εἶναι τὸ τέλος τῶν δύο παραλλαγῶν. Στὴ Βιεννέζικη μετὰ τὴν περιστερᾶ μιλάσει ὁ μπούφος ψεγαδίζοντας τὴν κίλα καὶ αὐτὴ πάλιν ἀπαντᾷ κατηγοροῦντας ἔκεινον. 'Επειτα μιλάει πρὸς τὸ «πλήθος τῶν δούνεων ποταμορατοῦς ὁ μέγας» καὶ τοὺς λέει ὅτι δὲν τὰκάλεσε στὸ γάμο γιὰ νὰ λογορέσονται καὶ νὰ γυνολογοῦνται παρὰ γιὰ φασὶ καὶ γιὰ πιοτί καὶ γιὰ χαρές καὶ τελειώνει τὸ λόγο του μὲ τὸ κτύπολουθα λόγιο:

ἀφῆτε γοῦν τὴν δχληγινή, κάθεστε σιωπάντα,
μή δρίσω τὸν λέραντα, εἴτα καὶ τὸν πετρίτην,
τὸν ζάγανον τὸν φοβερόν, εἴτα τὸν γέρον φάλκον,
αεβοῦσιν, εἰς τὴν μέσην σας, μέρξονται νὰ σᾶς
γιρθσούν,
καὶ γένη ὁ γάμος μακελλεῖον καὶ οὐ χαρομονή σφαγήον.

Χλαδιάς γιομίσανε ἀπὸ κάτι σπιράκια χεπρα. Δὲν εἶχε πιὰ τὴν ζωεράδα τῶν ςλλω χρόνων καὶ τὰ φύλλα τῆς κάσσανε καίνο τὸ πράσινο χρῶμα τους. Τὰ σῦνα μαραγκίσανε καὶ πέσανε. Εἶτανε τώρα μιά λύπηση νὰ τηνὲ βλέπῃ κανές γιομάτη σπιράκι. Τὰ κλαδιά τῆς γέρνανε θλιβερά καὶ εἶχε τὸν ὄψη ἐποιηθείσαντο. 'Απάνω σ' ἔνα φύλλο της είδα μιὰ μέρα μιὰ κάρπια ποὺ σερνότανε ἀργά· τίναξα τὸ φύλλο μὲ θιάσι καὶ πάτησε δυνατά χάμω τὸ σχυμαρέρο σκουλήκι: «Τῆς φτάνουνε τὰ βάσανά της θέχη τώρ

Τὰ πουλιά υστερα ἀρχή τὴν τρομερὴν φοβέσσα τοῦ βασιλικοῦ τοὺς σωπόντες χμέσως, ἀφρίνουν τὰ βριζολογύματα εἰς εἰρηνικά ἀνόχλητα ἐπίλησσαν τὸν γάμον.

Τῷρα ἡς κοιτάζουμε πώς τελειώνει ἡ 'Αθηνιώτικη παραλλαγή. Μετὰ τὸ λόγο τῆς περιστερᾶς ὁ κόρακης νεροπισσόνες ἔρυγε ἀπ' τὴν μέσην καὶ εὐτὸς ἡ πάπια ἀρχινέσι νὰ βρίσῃ τὸ σημεῖο. Ο ουνδίλιος ἀπαντῶντας βοήσει καὶ φοβερῆσι τὴν πάπια. Η πάπια ἔργεις γιὰ δεύτερη φορὰ στὴ μέση καὶ λέσι πώς δὲ φοβάται γιατὶ ἔχει «εἰς βοήθειαν» ἀπλῆθος πολὺ «ἐκ τὸ γένος της». Ο ουνδιάλιος ἀκούγοντας τὰ λόγια τῆς πάπιας καθίζει κάντα της καὶ τὴν παινεῖς καὶ υστερα ἀρχίζει νὰ κατηγορᾷ τὰ πουλιά ἐκεῖνα ποὺ περηφανεύουνται γιὰ τὸ γένος τους καὶ λέσι πώς δὲν τὰ φελάς πίποτες ἡ εὐγένεια, ὅταν δὲν θέλῃ τὰλλο πλήθις τῶν δρόσων νὰ τοὺς δροκινῇ. Μὲ τὰ λόγια αὗτα τοὺς σκορδιάλιοὺς τὰ δισφορὰ ὄρνια καθὼς ἵσταν μεθυσμένης «ἀπὸ τὴν γαστὶ τοῦ οἴονού» ἀρχίζουν νὰ βρίζουν τὸ σημεῖο καὶ νὰ καταδικάζουνται ἢ ὅτι τὰρχουτολοῦς καὶ αὐτὸν ἀκόμα τὸν βασιλικά, τὸν δειτὸν τὸν μέγαν, λέγοντας πώς εἶναι ἀδικος, καὶ «ἴπαινον ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τὸ σκορδιάλιο καὶ τὸν κάνουν ἀφέντη ὥστε «οἱ πάπιες νὰ τὸν βλέπουνται καὶ νὰ τὸν προσκυνῶνται». Ο ἀστός σὰν ἀγροίκησεν ὅλα αὐτὰ θυμῶνται καὶ ἀγρίζει. Τότε μιλάει ὁ γέρων πρὸς τὸν βασιλικά ἀπάντων τὸν δρόσων καθὼς καὶ ἔπειτα πάλι ὁ μιλάδειρος, ὁ πειρτης, καὶ τὸ ξιφτέρι, συμβουλεύοντας τὸν δὲς χρειάζεται νὰ κάνῃ τὴν πρεπούμενην παίδεψην γιατὶ ἀλλιῶς γένει τὴν βασιλείαν. Τότε ὁ ἀστός στέλνει τὸ ξιφτέρι νὰ τὸν φέρῃ μπροστά του τὴν πάπια καὶ τὸν σκορδιάλιον ἀντάρια. Τὰ ὄρνια ὑμωζούμονταισμένης διέρχουν τὸ ξιφτέρι χωρὶς νὰ μπορέσῃ νὰ κάνῃ τὴν διαταγὴν τοῦ ἀστοῦ. Τότε ὁ βασιλικάς τῶν πουλιῶν κακισμένος καὶ καταθυμωμένος μαζί μὲ τοὺς συμβουλάτωρές του δράμει «κατὰ τὰ ὄργανα». Αρχίζει φοβερὸς πόλεμος καὶ κρύει ὁ ἀστός τὸ γέρχον, ὁ πετρίτης τὴν πάπια, ὁ μιλάδειρος τὸν ὄρνιθα, ὁ γέρεχος τὸ λούπη, τὸ ξεφτέρι, τόρτον, ὁ σκορδιάλιος, ἐνῶ τὰ δισφορὰ ἄλλα πουλιά σκορπίζουνται δῶθε καὶ κατίθε, σὲ γιαλούς, σὲ δάση, σὲ λίμνες, σὲ παλάτια.

· Η συνέχεια στὸλλο φύλλο.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

οδιάζει τὸν ἔνγαλος ἀπὸ τὸ σκολεῖο καὶ τοὺς πῆρε μαζὶ του στὸ καΐκι.

Ο Μαθίος δύσλεις τῷρα φυχιστημένα μὲ τὸν πατέρα του. Τὸ καΐκι τους, ἡ «Ἐλπίδα», εἴτανε μικρό, παλιό, καὶ ἔκανε καὶ κάρπουσα νερά. Μητριὰ εἶχε νὰ δῷ χρόνια, τὰ ἔντα του εἴχανε ἀρχίσει νὰ πατίζουνε καὶ ἐπειδὴ σπάνια τὸ καθαρίζει, ἡ πράσινη μούχλα δὲν τούλιπε ποτὲ ἀπὸ τὰ πλευρά. Τὰ παννάτου τοῦ γιορτέα μπαλώματα καὶ τὰ σκοτινά ὄλο κόκκινα. Σάγη εἴτανε κανούρια ἔκανε καὶ μεγάλα ταξίδια. Τῷρα ποὺ παλιώσει δὲν εἴτανε πιὸ γιὰ μεγάλα πρέματα· τὸ πολὺ πολὺ ὡς τὴν στεφάνην γιὰ νὲ φέρει ξύλα· κάποτε ἐπικίρνει καὶ κανέναν ἐπιβάτην ἀ δὲ ψηρούσε τὸν κίντυνο.

Κάινε τὴν μέρα ἡ «Ἐλπίδα» εἴτανε ἀρχιμένη διπλὰ σὲ μιὰ μεγάλη μπρατσέρα· ἡ μπρατσέρα εἴτανε φρεσκοθαμένη καὶ τὰ γυτυπτὰ χρώματα τῆς λασπανεις στὸν ἥλιο· σκονιά, παννιά, ὅλα τὰ εἰχε κατεύρει καὶ σὲ νέγνοιωθε τὴν ὁμορφιά τῆς κουνιτανε καμαρωτὰ ἀπάνω στὰ πηγαγγά νερά. Η «Ἐλπίδα» στεκάτανε διπλὰ τῆς δειλιασμένη. Τούτη δεμένη στὸ μουρέριο μὲ ἓνα ψιλὸ σκονί, καίνη μὲ μιὰ χοντρὴ ἀλυσίδα.

— Καλὴ πατέρα, δὲ θέτ βολουνε καὶ μετέ Μάτ-

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν 'Ελλάδα Δρ. 10. — Γιὰ τὸ 'Εξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

20 λεφτὰ τὸ φέλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Όμονοιας, 'Ιπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδρόμου ('Οψθαλματρείο), Βουλῆς, Σταθμοῦ Υπόγειου Σιδηρόδρομου ('Ορμοί), στὸ καπνοτωλεῖο Μανωλακάκη Πλατεία Στουρνάρα, 'Εξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα 'Εστίας Ι. Κολάρου καὶ Σακετού (όδος Σταθμού, ἀντικρὺ στὴ Βουλή).

Η συντροφὴ πλευρώντει μπροστά καὶ είναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΤΡΑΜΑΤΑ

ΥΣΤΕΡΑ

ἀπὸ τὰ μητριδινὰ καὶ τὰ συλλαλητήρια καὶ τὶς ἀντιβασιλικὲς μπονυρμπούληθρες τοῦ Πανδόπουλον καὶ τοῦ Φαρδούλη, ἔρχεται ἡ ἐπινάσταση τῆς 'Αμαλιάδας νὰ μᾶς πείσει διτὶ λίγο ἀκόμα καὶ οἱ Βουργάροι εἶνοντανται. Οἱ 'Αμαλιαδῖτες ή 'Αμαλιάτες — παθὼς τοὺς γράφοντες οἱ φημιεόδες — σηκώσαντε μαῦρες καὶ πόκκιτες σημαῖες, χωρὶς νὰ παραλείψουντε νὰ σηκώσουνται καὶ τὰρματα, ὅχι γιατὶ καταστράφηκε ἡ 'Αχίαλο, ἀλλὰ γιατὶ τὸ 'Υπουργεῖο ἀποφάσισε νὰ χωρίσει ἐνα δῆμο τῆς 'Ελασχίας τους σὲ δυὸς ἡ νὰ ἐγώσει δυὸς δέμους σ' ἐναν. Οἱ 'Αμαλιαδῖτες τὰ τέτια δὲν τὰ σηκώνουνται νὰ γιὰ αὐτὸς ὅχι μόνο σηκωδή κανει στὸ πόδι γιὰ νὰ ἐμποδίσουνται τὴν Κυβερνητικὴν νὰ πραγματοποιήσουν τὴν . . . προδοτικὴν ἀπόφασή της, ἀλλὰ καὶ δὲ βούλευτῆς τους καὶ

Φούρας φοβέρισε τὸν 'Υπουργὸ τῶν 'Εσωτερικῶν καὶ δὲν τοτὲ σκοτώσει.

— Θὰ σὲ σκοτώσω, καὶ Καλογερόποντε, ἀγάπεις καίνο τοὺς ἀποφάσισες!

— Τὶ νὰ σῶν κάμω; τοῦ ἀποκοινωνεῖς δὲ π. 'Υπουργός. Εἶναι ἀπαίτηση τοῦ κ. Μπουφίδη!

· Η πουνέντα αὐτή, θαρροῦμε, μπορεῖ νὰ σταματήσῃ· ἐδῶ. Περσότερα σκόλια δὲ χρειάζονται. · Η φοβέρα τοῦ βουλευτῆ καὶ ἡ δικιολογία τοῦ 'Υπουργοῦ, τὰ διηγοῦνται — ὅχι μονάχα σα γίνονται στὴν 'Αμαλιάδα, ἀλλὰ καὶ σα γίνονται σ' ἀλάκαιο τὸ Ρωμαϊκό, ἀκόμα καὶ σα γίνονται στὴ Βουργαρία.

Οι ρήτορες στὰ παιωνικὰ σολιλαλητήρια ζητοῦντε τὸν ψεύδην γιὰ νὰ τὰδιάσοντε στὸ πεφάλι τὴν ρητορικὴ τους σαποντάδα. Μὰ ποὺ νὰ τοὺς βρήτε; · Ο ψεύδην δένται μέσα στὰ δυδόντα λεύτερα χούρια ποὺ τὰ περάσαμε δῆλα μὲ φοβέρες Φαύρηδων καὶ μὲ ἀπότησες Μπουφίδηδων — μὲ βουλευτάδες σατράπες καὶ μὲ 'Υπουργούς φαγιάδες — μὲ ρήτορες Παυλόπουλονται καὶ μὲ κηφήρα λαό.

Τὶς μαῦρες σημαῖες οἱ 'Αμαλιαδῖτες δὲν τὶς σηκώσαντε νῆστερ ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ 97, δὲν τὶς σηκώσαντε νῆστερ ἀπὸ τὶς σφαγὲς τῆς 'Αχίαλος τὶς σηκώσαντε νῆστερ ἀπὸ τὴν ἀπόφαση τοῦ κ. Καλογερόποντον. Κι δὲ π. Φούρας τους δὲ φοβέρισε τὸν 'Υπουργούς πὼς δὲν τοὺς σκοτώσει γιατὶ μᾶς φέραντε στὰ σημερνά χάλια, ἀλλὰ γιατὶ θείασαντε νάνακατωδῆντε σὲ δουλίες τῆς ἐπαρχίας του.

Νά τὸ Ρωμαϊκό ποὺ δουλέψαμε καὶ δουλένονται σκιλήσια γὰρ τὸ καταντήσονται τέτιο, καὶ νά μας οἱ ψεύδηνται, ἀπὸ τὸν ποδιτὸ θαμε τὸν τελευταῖο Ρωμιό.

«ΠΟΙΟΣ

εἶναι ο Βούργαρος» μᾶς τὸ εἶπε τὸ «Αστυ» τῆς περιστρέψεως Κυριακῆς.

· Σοθαρός· ὀλιγόλογος· ἔχθρος· τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς σεβαρότητος· συστηματικῶτατος εἰς τὴν ἐργασίαν του. Εἰς τίποτε δὲν προβάλλει ἀν δὲν τὸ παρασκευάζει. Τίποτε δὲν ἐπιχειρεῖ ἀν δὲν τὸ σχεδιάσει μέχρι τῆς τελευταίας γραμμῆς. Κάθε πράξις του εἶναι ἀποτέλεσμα μελέτης. Κάθε πράξις του πίπτει ὡς ὄμριμος καρπός.

· Οίκονόμος δέσι παιόνει. · Απίμως καὶ ποδοτυχος (αὐτὰ τὰ δύο μπορεῖ νάναι· καὶ υπερβολικά, ἀλλὰ

ποὺ εἶχαντε λουλούδια. Ήπηγε παντοῦ, μάζωσε δῆλη μπόρεσε, μὲ κόκκινα τριαντάφυλλα στάθηκε ἀδύνατο νὰ βρῇ. Σὲν καναργύρος στὸ καίκι τὸ πατέρα του εἶχε θυγῆ ζέω. · Εμεινε λοιπὸ μόνος, αὐτὸς πενθεὶς καὶ αὐτός. γιατὶ ὁ γέρος εἴτανε κέμποσε μουρμουριαρφός· ἔχυσε χάμω μέσα ἀπὸ τὸ καλαθί που τὸ εἶχε τὸ λουλούδια κι ἔργιας τιγά σιγά καὶ πλέκη τὸ στεφάνη τῆς πρωτουαγιάς· κάποτε κατέκανε τὰ μάτια του ἀφύλλα καὶ κατάτε τὰ κόκκινα τοιαντάφυλλα τῆς μπρατσέρχες που δὲν τὰ χόρτανε. Σὲ λίγο τὸ στεφάνη εἴτανε ἐποιοῦσε ἡ Μαθίος τὸ πῆρε στὰ χέρια του, τὸ μύρισε καὶ τὸ κοίταξε μὲ προσοχὴ ἀπ' όλες τὶς μαριές. Εἴτανε ἀλλήτεις δημοφέ στεφάνη. · Αν εἶχε καὶ καρπουσια κόκκινα τριαντάφυλλα θὲ εἴτανε τὴν ἐκείνη τῆς μπρατσέρας. · Η ἐλλειψη εὐτὴ τὸν πίκρηνε· «Ἄς είναι, καὶ λόγος τοῦ χρόνου τὸ κόνουμε καλύτερο» εἶπε ἐπὶ τίλους περηγορώτας ἡ ίδιος τὸν ἐκείνο του.

· Καιρὸς τώρα καὶ τὸ κρεμασή· η θάλασσα εἴτανε τηνή, τὰ νερά ἀκούνταντα δίχως τὴν παρεμπική ζωηρωτική στὴν ἀπανωτική τους. Τὴν ώρα κείνη δηλώσιμο λουλαδίσια καὶ θὲ τὸ φτειρό.

— Καὶ τὸ πατέρα, τὸ λέσι; ζεναστής δειλά. — Καὶ τὸ πατέρα, σάμπως θὲ τὸ τεγχρόσουμε τὸ στεφάνη; · Νά έγινε θὲ γυρίσων ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι, θὲ μαζέψων λουλαδίσια καὶ θὲ τὸ φτειρό. — Αὶ άη ζεφερτάνου με, μουρμαύρες, θὲ γέρος. · Μὲ μᾶς, εἰ Μαθίος βρέθηκε δέσι· θέρε κάτι σπίτια